

УДК 37.09:376-056.26/36:311

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psych-2026-10.08>

Надія ГРИНЬКОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та інклюзивної освіти,
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
n.grynkoval@roipppo.org.ua
ORCID: 0000-0002-5774-8699

Тетяна КОВБАСЮК

кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри психології та інклюзивної освіти,
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
t.kovbasiuk@roipppo.org.ua
ORCID: 0000-0003-4551-3494

КІЛЬКІСНА ДИНАМІКА СТАТИСТИКИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Анотація. Мета статті полягає в дослідженні кількісної динаміки осіб із різними типами освітніх труднощів, взятих на облік за останні шість років, на прикладі Комунальної установи «Клеванський інклюзивно-ресурсний центр» Рівненської області. **Методологія** дослідження ґрунтується на поєднанні інклюзивного підходу (розглядає осіб з особливими освітніми потребами (ООП) як рівноправних учасників освітнього процесу, акцентуючи увагу на подоланні бар'єрів); особистісно орієнтованого підходу (передбачає урахування індивідуальних особливостей, потреб та інтересів здобувачів освіти); системного підходу (уможливорює урахування специфіки ІРЦ щодо обліку та супроводу осіб із особливими освітніми потребами як цілісної системи). Методи дослідження: **метод статистичного спостереження та зведення даних, статистичне групування, аналіз динамічних (часових) рядів (базисний метод), графічний метод.** **Наукова новизна** полягає у проведенні статистичного аналізу шестирічної кількісної динаміки обліку осіб із особливими освітніми потребами на рівні конкретної територіальної громади (на прикладі Комунальної установи «Клеванський інклюзивно-ресурсний центр» Рівненської області) із урахуванням категорій освітніх труднощів. **Висновки.** Проведений статистичний аналіз дає підстави для висновку про щорічне зростання кількості осіб із особливими освітніми потребами, особливо з фізичними, інтелектуальними, соціоадаптаційними та функціональними сенсорними освітніми труднощами. Така динаміка пояснюється, на наш погляд, веденням військових дій на території України, погіршенням соціальних та екологічних умов, застосуванням технологій дистанційного навчання, недотриманням гігієнічних норм роботи за комп'ютером тощо.

Ключові слова: особи з особливими освітніми потребами, освітні труднощі, інклюзивно-ресурсний центр, інклюзивне освітнє середовище, кількісна динаміка, рівні підтримки.

Nadiya GRYNKOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Psychology and Inclusive Education,
Rivne Regional Institute of Post-Graduate Pedagogical Education
n.grynkoval@roipppo.org.ua
ORCID: 0000-0002-5774-8699

Tetiana KOVBASYUK

Candidate of Pedagogical Sciences,
Head of the Department of Psychology and Inclusive Education,
Rivne Regional Institute of Post-Graduate Pedagogical Education
t.kovbasiuk@roipppo.org.ua
ORCID: 0000-0003-4551-3494

© Н. Гринькова, Т. Ковбасюк, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

QUANTITATIVE DYNAMICS OF STATISTICS ON INDIVIDUALS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN THE CONTEXT OF AN INCLUSIVE RESOURCE CENTER

Abstract. *The purpose of this article is to investigate the quantitative trends regarding individuals with various types of learning difficulties who have been registered over the past six years, using the example of the 'Klevan Inclusive Resource Centre' municipal institution in the Rivne region. The methodology is based on a combination of an inclusive approach (which regards individuals with special educational needs as equal participants in the educational process, emphasising the removal of barriers); a person-centred approach (which involves taking into account the individual characteristics, needs and interests of learners); a systemic approach (which enables the specific nature of the Inclusive Resource Centre's activities regarding the registration and support of people with special educational needs to be considered as a holistic system). Research methods: statistical observation and data compilation, statistical grouping, analysis of time series (the baseline method), and graphical analysis. The scientific novelty lies in conducting a statistical analysis of the six-year quantitative trends in the registration of individuals with special educational needs at the level of a specific local community (using the example of the 'Klevan Inclusive Resource Centre' municipal institution in Rivne Oblast), taking into account categories of educational difficulties. Conclusions. The statistical analysis carried out provides grounds for concluding that there is an annual increase in the number of people with special educational needs, particularly those with physical, intellectual, socio-adaptive and functional sensory educational difficulties. In our view, this trend can be explained by the ongoing hostilities in Ukraine, the deterioration of social and environmental conditions, the use of distance learning technologies, and a failure to adhere to health and safety standards when working at a computer, amongst other factors.*

Key words: *people with special educational needs, educational difficulties, inclusive resource centre, inclusive educational environment, quantitative trends, support levels.*

Постановка проблеми. У наш час особливості актуальності набуває проблема організації доступного і безпечного освітнього середовища для дітей із особливими освітніми потребами, число яких, на превеликий жаль, неупинно зростає. Таке явище обумовлене складними соціально-економічними, медико-біологічними та еколого-техногенними факторами, а також війною на території України.

Відповідно до Закону України «Про освіту» дитина з особливими освітніми потребами – це «особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі для забезпечення її права на здобуття освіти» [10]. Своєю чергою обсяг та інтенсивність такої підтримки дітям із освітніми труднощами в закладі освіти називається «рівнем підтримки», при визначенні якого обов'язково ураховується категорія і ступінь прояву освітніх труднощів кількості осіб, які потребують психолого-педагогічної та корекційної допомоги [7].

Конституцією України передбачено рівні права на здобуття освіти усіма громадянами незалежно від будь-яких ознак [6]. Відтак, дітям з особливими освітніми потребами мають бути створені необхідні умови для розвитку, навчання, виховання і ведення активної життєдіяльності у суспільстві.

Отож, пріоритетним є функціонування установ для здійснення комплексної

психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей із особливими освітніми потребами та надання консультаційної допомоги педагогам і батькам з питань розвитку, навчання, виховання і соціалізації учнів із різними категоріями освітніх труднощів. Такими установами є інклюзивно-ресурсні центри, які було створено на базі реорганізованих психолого-медико-педагогічних консультацій, відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 [9].

Наразі є актуальним дослідження кількісної динаміки осіб із різними типами освітніх труднощів в умовах інклюзивно-ресурсного центру, що уможливить виявлення чинників, що зумовлюють їх появу.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Здійснений аналіз низки наукових публікацій доводить різноаспектність представленої проблеми, водночас наявність досліджень як теоретичного, так і практико-методичного змісту. Зокрема, теоретичні засади організації інклюзивного навчання в умовах Нової української школи розкрили Л. О. Зленко, Н. О. Квітка, Л. В. Коваль-Бардаш, Н. М. Компанець, А. В. Лапіна, М. А. Солодовнік, З. М. Шевців.

Детальний опис особливих освітніх потреб за різними сферами розвитку здійснили Л. В. Коваль-Бардаш, Н. М. Компанець. Вони також розкрили методичні особливості корекційного супроводу дітей із ООП в умовах

інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти [14].

Своєю чергою З. М. Шевців схарактеризувала теоретичні засади та педагогічні основи інклюзивного навчання, а також зацентувала увагу на професійну діяльність та підготовку вчителя до викладання в інклюзивному класі в умовах Нової української школи [13].

Педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами у реальному навчальному процесі представили О. М. Касьянова, О. А. Венгловська, В. І. Дем'яненко. Враховуючи вимоги професійного стандарту педагога дослідники обґрунтували базові стратегії підтримки здобувачів освіти із ООП, як-от: скаффолдинг (покрокова допомога для максимізації самостійності), тьюторинг (супровід індивідуальної освітньої траєкторії) [5, с. 74–76].

Водночас М. А. Солодовнік, Л. О. Зленко зазначили, що успішне вирішення питань інклюзивного навчання дітей із ООП «можливе за умови синергетичності дій педагогів закладів освіти, психологічної та соціальної служб, батьків», а також за умови високого рівня розвитку емпатійності дитячої спільноти, її вміння жити та навчатися разом» [1, с. 10]. Це доводить беззаперечну важливість інклюзивно-ресурсних центрів у визначенні освітньої траєкторії для учнів із особливими освітніми потребами.

О. О. Воротинцева, Н. А. Набоченко, Л. І. Прохоренко, Н. А. Ярмола схарактеризували організаційний та методичний аспекти діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Зокрема, О. О. Воротинцева розкрила теоретичні та практичні аспекти діяльності цих установ, наголосила на важливій ролі педагогічних працівників у задоволення потреб здобувачів освіти з різними категоріями освітніх труднощів. Вона також підкреслила значення ефективної співпраці між інклюзивно-ресурсними центрами, закладами освіти, батьками та територіальними громадами [2, с. 11–13].

У контексті нашого дослідження важливими є наукові доробки Н. А. Набоченко, Л. І. Прохоренко, Н. А. Ярмоли, які представили діагностичний інструментарій для визначення категорій труднощів та рівнів підтримки осіб із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивно-ресурсного центру [7].

Своєю чергою І. М. Орленко, Г. Б. Соколова розкрили технологію, ідентифікації

освітніх труднощів у дітей різного віку в умовах закладу освіти. Вони також наголосили на суттєвій ролі інклюзивно-ресурсних центрів у роботі із дітьми з ООП [12].

Іспанські дослідники Лусія Калатаюд-Жордан, Інмакулада Чіва-Санчіс та Дженов'єва Рамос-Сантана здійснили систематичний огляд сприйняття інклюзивної освіти учасниками освітнього процесу, а також представили ефективні практики, які допоможуть дітям з особливими освітніми потребами здобувати дошкільну, початкову, середню та професійно-технічну освіту [15].

Таким чином проведений аналіз наукових та методичних публікацій дає підстави для висновку, що окремі аспекти актуалізованої теми розкрито в ряді досліджень. Проте статистичний аспект в умовах діяльності інклюзивного ресурсного центру в межах окремої територіальної громади не став предметом окремої наукової розвідки, що доводить актуальність окресленої проблеми.

Мета статті полягає в дослідженні кількісної динаміки осіб із різними типами освітніх труднощів, взятих на облік за останні шість років, на прикладі Комунальної установи «Клеванський інклюзивно-ресурсний центр» Рівненської області.

Виклад основного матеріалу. З метою реалізації мети нашого наукового дослідження ми проаналізували дані щодо кількості дітей, які знаходилися і перебувають наразі на обліку, на прикладі Комунальної установи «Клеванський інклюзивно-ресурсний центр» Клеванської селищної ради Рівненського району Рівненської області.

Цю установу розпочала функціонувати з січня 2019 року на чолі з директоркою Надією Шагай. Інклюзивно-ресурсний центр надає відповідні послуги дітям ряду територіальних громад, як-от: Клеванська, Зорянська, Бугринська, Деражненська. Загальна кількість дітей на території обслуговування Клеванського інклюзивно-ресурсного центру на 01 лютого 2026 року становило: усього 6 052 осіб, з них віком до 5 років – 2 057 осіб, віком від 6 до 18 років – 3 995 осіб. Наразі на обліку в ІРЦ перебуває 763 дитини.

З метою здійснення моніторингу даних щодо кількості дітей із особливими освітніми потребами ми ознайомилися із відповідною

документацією: особовими справами дітей і висновками за результатами комплексної психолого-педагогічної оцінки дітей, які були поставлені на облік в Клеванський інклюзивно-ресурсний центр, а також звітами.

Проведення статистичного аналізу уможливило визначення типів освітніх труднощів, які найчастіше виявляються під час проведення діагностичного обстеження осіб з ООП в умовах ІРЦ.

З метою реалізації поставленої мети нами проведено збір та аналіз інформації банку даних з 2020 по 2025 роки про кількість осіб, які знаходяться на обліку в Клеванському інклюзивно-ресурсному центрі, наступних категорій освітніх труднощів: інтелектуальні, функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві), фізичні, навчальні, соціоадаптаційні і соціокультурні. Характеристика зазначених типів освітніх труднощів представлена у ряді публікацій [3; 7; 12].

Для дітей, починаючи з другого рівня підтримки, надається 2 години, із третім рівнем підтримки – 4 години, четвертим – 6 годин і п'ятим – 8 годин корекційно-розвиткових занять на тиждень [7]. Їх зміст визначається особливостями освітніх труднощів. Зокрема, для дітей із інтелектуальними освітніми труднощами проводить заняття олігофренопедагог, із функціональними зоровими освітніми труднощами – тифлопедагог, із функціональними слуховими освітніми труднощами – сурдопедагог, із функціональними мовленнєвими освітніми труднощами – вчитель-логопед тощо.

Зауважимо, що ми досліджували дані дітей, які перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсному центрі від 0 до 18 років, у тому числі тих, хто отримує психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги, якщо такі не надаються дитині в закладі дошкільної, або загальної середньої освіти.

Під «психолого-педагогічними та корекційно-розвитковими послугами» ми розуміємо проведення відповідних занять із урахуванням рівня підтримки, який визначають фахівці інклюзивно-ресурсного центру під час проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини [7].

Статистичний аналіз даних щодо кількості дітей, у яких фахівцями ІРЦ виявлено наявність певної категорії освітніх труднощів, ми здійснили за шість років функціонування цієї установи: з 2020 по 2025 рік.

Усього дітей, які звернулися і перебувають на обліку в Клеванському інклюзивно-ресурсному центрі у 2020 році – 227 осіб, у 2021 році – 323 особи, у 2022 році – 467 осіб, у 2023 році – 591 особи, у 2024 році – 612 осіб, у 2025 році – 763 особи.

Аналіз діаграми, представленої на рис. 1 засвідчив збільшення кількості дітей із інтелектуальними освітніми труднощами з 2020 р. до 2025 р. у 2,7 рази. Найбільше зростання спостерігалось у 2024–2025 рр.

Подібну тенденцію спостерігаємо із кількістю обстежених осіб, у яких встановлено наявність функціональних сенсорних (зорових, слухових) освітніх труднощів. Як видно з рис. 2

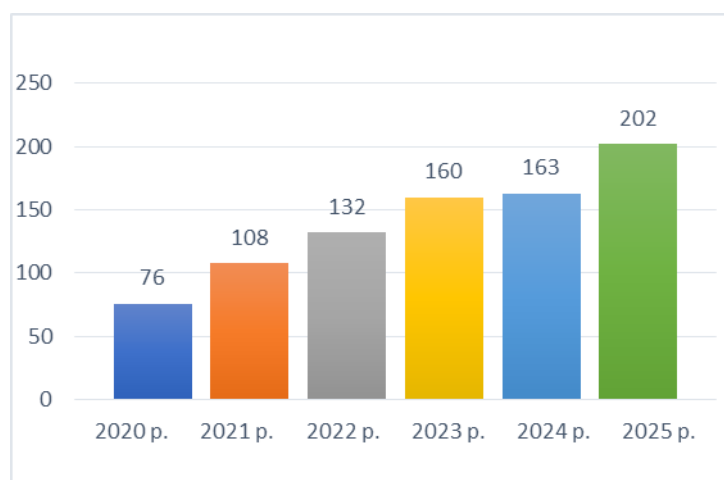

Рис. 1. Кількість осіб з інтелектуальними освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

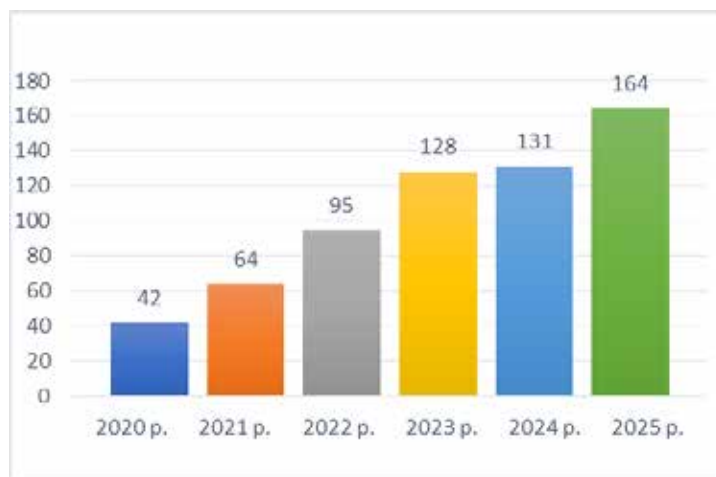

Рис. 2. Кількість осіб із функціональними сенсорними освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

упродовж вказаного періоду число здобувачів освіти із зазначеним типом освітніх труднощів збільшилося в 4 рази. Найбільше зростання спостерігалось у 2022 і 2025 рр., що, на нашу думку обумовлено погіршенням соціальних, екологічних умов, а також війною на території України.

Дані діаграми за період з 2020 до 2025 р., представленої на рис. 3, засвідчують збільшення кількості дітей, у яких виявлено цей тип освітніх труднощів, у 2,5 рази.

Аналіз даних діаграми на рис. 4 дає підстави для висновку про збільшення числа осіб із функціональними мовленнєвими освітніми труднощами з 2020 по 2025 р. у 4 рази. Найбільше зростання спостерігаємо у 2024 році, що пов'язане, на нашу думку, із збільшенням

кількості дітей із особливими освітніми потребами в цілому, а також те, що часто ця категорія освітніх труднощів поєднується із іншими типами освітніх труднощів.

Найбільше зростання числа дітей спостерігаємо під час аналізу даних діаграми про кількість дітей із фізичними освітніми труднощами на рис. 5. Зокрема, упродовж зазначеного періоду їх кількість збільшилася у 9 разів.

У 2,5 рази збільшилася кількість обстежених осіб із соціоадаптаційними (соціокультурними) освітніми труднощами, про що свідчить діаграма, представлена на рис. 6.

З метою з'ясування динаміки зміни кількості осіб із певною категорією освітніх труднощів ми скористалися базисним методом. Абсолютний приріст визначали за формулою:

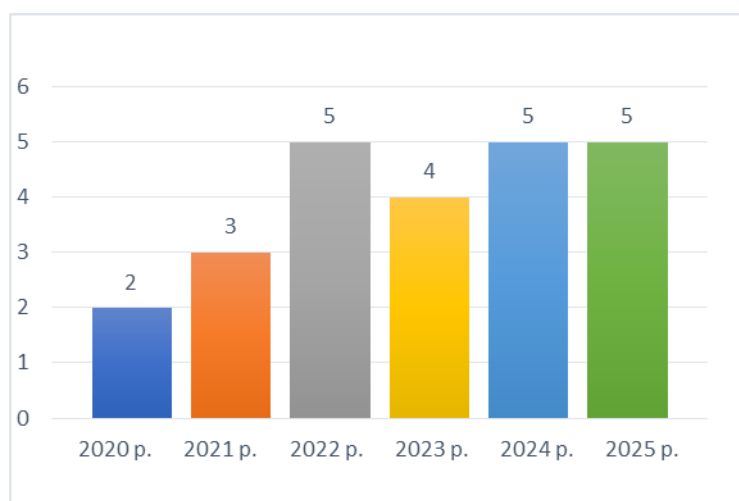

Рис. 3. Кількість осіб із функціональними моторними освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

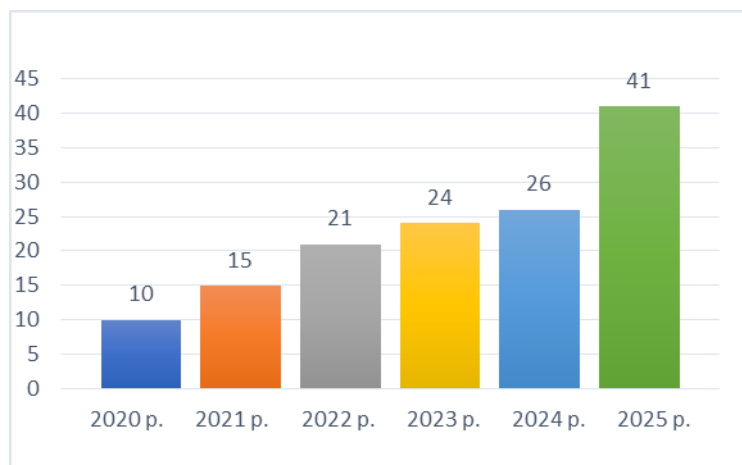

Рис. 4. Кількість осіб із функціональними мовленнєвими освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

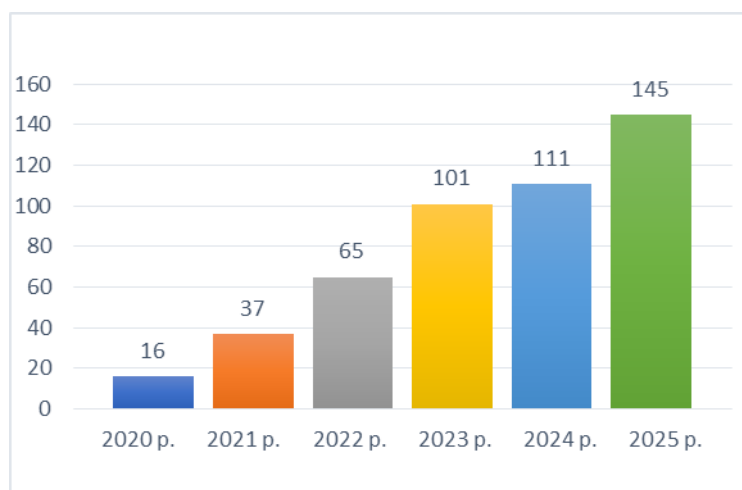

Рис. 5. Кількість осіб із фізичними освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

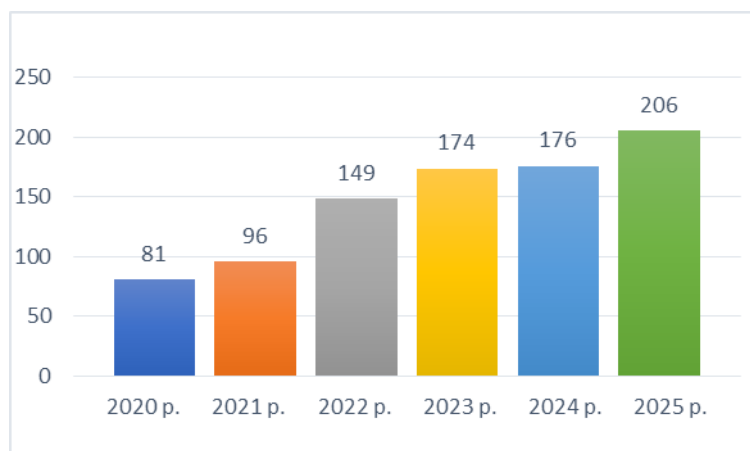

Рис. 6. Кількість осіб із соціоадаптаційними (соціокультурними) освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

$\Delta y_{\text{баз}} = y_i - y_0$, де y_i – кількість осіб у визначений період (рік); y_0 – кількість осіб у початковому році дослідження (2020 р.).

Аналіз даних діаграм на рис. 1–6 дає підстави для висновку, що виявлено абсолютний приріст за визначений період з 2020 р. по 2025 р. за усіма типами освітніх труднощів, як-от: фізичними – на 129 чол., інтелектуальними – на 126 чоловік, соціоадаптаційними (соціокультурними) – на 125 дітей, функціональними сенсорними (зоровими і слуховими) – на 122 чол.,

функціональними мовленнєвими – на 31 чол., функціональним моторними – на 3 чол.

Свою чергою, спостерігаємо динаміку щодо збільшення кількості обстежених осіб в ІРЦ із навчальними освітніми труднощами на 551 особу (рис. 7), що пояснюється, по-перше, збільшенням кількості дітей із ООП за шість років на 536 чоловік, по-друге, означена категорія освітніх труднощів, як правило, спричинена наявністю інших перерахованих вище типів труднощів.

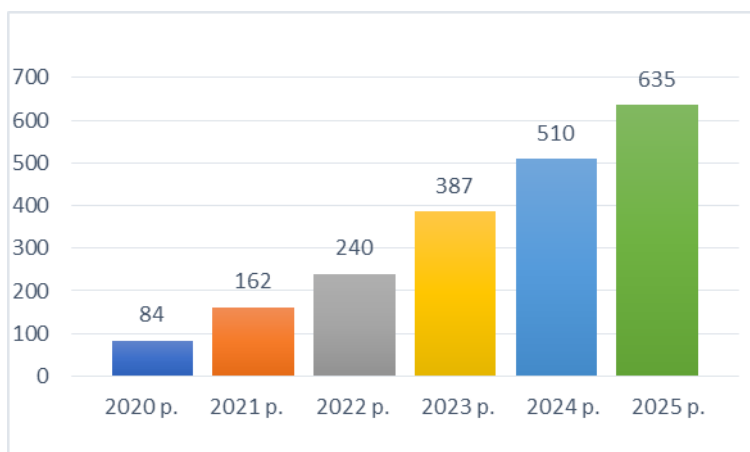

Рис. 7. Кількість осіб із навчальними освітніми труднощами, яких виявлено і поставлено на облік в Клеванський ІРЦ

Висновки. Проведений статистичний аналіз даних щодо осіб з особливими освітніми потребами, які пройшли комплексне оцінювання розвитку в Клеванському інклюзивно-ресурсному центрі, дає підстави для висновку про щорічне зростання кількості дітей із особливими освітніми потребами, особливо з фізичними, інтелектуальними, соціоадаптаційними та функціональними сенсорними освітніми труднощами. Така динаміка пояснюється, на наш погляд, веденням військових дій на території України, погіршенням соціальних та екологічних умов, застосуванням

технологій дистанційного навчання, при яких не дотримуються санітарно-гігієнічних норм, а також використання батьками гаджетів як головного засобу для організації дозвілля їхніх дітей.

Перспективами наших подальших наукових розвідок є пошук шляхів удосконалення інклюзивного освітнього середовища, запровадження інноваційних корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних методик роботи в ІРЦ та закладах освіти, удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, педагогів та асистентів вчителів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Використання освітніх ресурсів задля інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в демократичне суспільство: методичні рекомендації / упоряд.: Солодовник М. А., Зленко Л. О. Чернівці: Чернігівський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024. 46 с.
2. Воротинцева О. О. Реалізація концепції інклюзивної освіти: роль інклюзивно-ресурсних центрів. *Inclusion and Diversity*. Суми. 2025. Вип. 5. 2025. С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2025.5.2>.
3. Гринькова Н. М. Особи з особливими освітніми потребами в Новій українській школі: характеристика освітніх труднощів і підтримки. *Нова педагогічна думка*. 2026. № 2 (126). С. 55–59. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2026-126-2-55-59>

4. Зміни, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами: постанова Каб. Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 765. URL: <https://lnk.ua/qr/wL8QXhDbc>.

5. Касьянова О. М., Венгловська О. А., Дем'яненко В. І. Педагогічний супровід здобувачів з особливими освітніми потребами: теорія та стратегії реалізації. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 6 (225). С. 72–77. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6\(225\)-72-77](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6(225)-72-77).

6. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 3 вересня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі / укладачі: Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка. 2021. 200 с. URL: <https://lnk.ua/HEIUrID9Y>.

8. Положення про інклюзивно-ресурсний центр: постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2018 №545-2017-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.

9. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України. від 15 вересня 2021. № 957 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>.

10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII: станом на 27 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

11. Прохоренко Л. Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів в умовах війни: міфи та реалії. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2025. 1(26). С. 183–199. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i26.285>.

12. Соколова Г. Б., Орленко І. М. Ідентифікація освітніх труднощів у дітей різного віку на рівні закладу освіти: діагностичні інструменти, критерії оцінювання та роль інклюзивно-ресурсних центрів. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2026. № 11. С. 86–89. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2026-11-13>.

13. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Львів: Новий світ-2000, 2025, 264 с.

14. Ярмола Н. А., Коваль-Бардаш Л. В., Компанець Н. М., Квітка Н. О., Лапін А. В. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі: навчально-методичний посібник. Київ: Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

15. Calatayud-Jordán L., Chiva-Sanchis I., Ramos-Santana G. Perceptions and implementation of inclusive education for students with special educational needs: a systematic review. *International Journal of Inclusive Education*. 2026. Published online: 12 Aug 2026. DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/13603116.2026.2715637>

REFERENCES:

1. Solodovnyk, M. A., & Zlenko, L. O. (2024). Vykorystannia osvitynih resursiv zadlia intehratsii ditei z osoblyvymy osvitynymi potrebamy v demokratychnomu suspilstvi [Using educational resources to integrate children with special educational needs into a democratic society]. Chernihiv: Chernihivskiy instytut pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity KNUKiM. [in Ukrainian].

2. Vorotyntseva, O. O. (2025). Realizatsiia kontseptsii inkliuzyvnoi osvity: rol inkliuzyvno-resursnykh tsentriv [Implementation of the inclusive education concept: the role of inclusive resource centers]. *Inclusion and Diversity*, (5), 10–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2025.5.2> [in Ukrainian].

3. Hrynkova, N. M. (2026). Osoby z osoblyvymy osvitynymi potrebamy v Novii ukrainskii shkoli: kharakterystyka osvitynih trudnoshchiv i pidtrymky [Individuals with Special Educational Needs in the New Ukrainian School: Characteristics of Educational Challenges and Support]. *Nova pedahohichna dumka*, 2 (126), 55–59. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2026-126-2-55-59> [in Ukrainian].

4. Zminy do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny shchodo orhanizatsiyi navchannya osib z osoblyvymy osvitynymi potrebamy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21 lypnya 2021 r. № 765 (2021). [Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding the organization of education for persons with special educational needs: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 765 dated July 21, 2021]. Retrieved from <https://lnk.ua/qr/wL8QXhDbc> [in Ukrainian].

5. Kasianova, O. M., Venhlovska, O. A., & Demianenko, V. I. (2025). Pedahohichniy suprovod zdobuvachiv z osoblyvymy osvitynymi potrebamy: teoriia ta stratehii realizatsii [Pedagogical support for learners with special educational needs: theory and implementation strategies]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 6(225), 72–77. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6\(225\)-72-77](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6(225)-72-77). [in Ukrainian].

6. Konstytutsiya Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 28 cherv. 1996 r. № 254k/96-VR: stanom na 3 vere snya 2019 r. (1996). [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28 1996 No. 254k/96-VR: as of September 3, 2019]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

7. Prokhorenko, L. I., Yarmola, N. A., Nabochenko, O. O., Danilavichiutė, E. A., Iliana, V. M., Kostenko, T. M., Chebotarova, O. V., Lytovchenko, S. V., Babiak, O. O., Nedozy, I. V., Omelchenko, I. M., Blech, H. O., Trykoz, S. V., Hladchenko, I. V., Trofymenko, L. I., Ribtsun, Yu. V., Martyniuk, Z. S., Dovhopola, K. S., Zhuk, V. V., Hryban, H. V. & Kurinna, V. R. (2021) *Metodychni rekomendatsii dlia inkliuzyvno-resursnykh tsentriv shchodo vyznachennia katehorii (typolohii) osvityvnykh trudnoshchiv u osib z OOP ta rivniv pidtrymky v osvitnomu protsesi*. [Methodological guidelines for inclusive resource centers on determining categories (typology) of educational difficulties in individuals with special educational needs and levels of support in the educational process]. Kyiv: Instytut spetsialnoi pedahohiky i psykholohii im. M. Yarmachenka. Retrieved from <https://lnk.ua/HEIUrd9Y> [in Ukrainian].
8. Polozhennya pro inkliuzyvno-resursnyy tsentr: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.08.2018 № 545-2017-p. (2017). [Regulation on the Inclusive Resource Center: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 545-2017-p dated August 23, 2018]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennya Poryadku orhanizatsiyi inkliuzyvnoho navchannya u zakladakh zahal'noyi seredn'oyi osvity: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. vid 15 veresnya 2021. № 957 (2021). [On Approval of the Procedure for Organizing Inclusive Education in General Secondary Education Institutions: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 957 dated September 15, 2021]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
10. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII: stanom na 27 berez. 2025 r. (2017). [On Education: Law of Ukraine No. 2145-VIII dated September 5, 2017: as of March 27, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
11. Prokhorenko, L. (2025). Diialnist inkliuzyvno-resursnykh tsentriv v umovakh viiny: mify ta realii [The activities of inclusive resource centers in wartime: myths and realities]. *Osvita osib z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy*, 1(26), 183–199. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i26.285> [in Ukrainian].
12. Sokolova, H. B., & Orlenko, I. M. (2026). Identyfikatsiia osvityvnykh trudnoshchiv u ditei riznogo viku na rivni zakladu osvity: diagnostychni instrumenty, kryterii otsiniuvannia ta rol inkliuzyvno-resursnykh tsentriv [Identifying educational difficulties in children of various ages at the educational institution level: diagnostic tools, assessment criteria, and the role of inclusive resource centers]. *Pedahohichna innovatyka: suchasnist ta perspektyvy*, (11), 86–99. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2026-11-13> [in Ukrainian].
13. Shevtsiv, Z. M. (2025). *Osnovy inkliuzyvnoi pedahohiky* [Fundamentals of inclusive pedagogy]. Novyi Svit-2000. [in Ukrainian].
14. Yarmola, N. Koval-Bardash, L. Kompanets, N. Kvitka, N. & Lapin A. (2020). *Dity z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u zahalnoosvitnomu prostori* [Children with special educational needs in the general education environment]. Kyiv: Instytut spetsialnoi pedahohiky i psykholohii im. M. Yarmachenka. <https://lnk.ua/0gCZ0EjCO> [in Ukrainian].
15. Calatayud-Jordán, L., Chiva-Sanchis, I., & Ramos-Santana, G. (2026). Perceptions and implementation of inclusive education for students with special educational needs: a systematic review. *International Journal of Inclusive Education*. Published online: 12 Aug. 2026. DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/13603116.2026.2715637> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 16.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.09.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.10.2026